

ZAEMINURIS

LATGALES NOVADA NEDĒLAS LAIKRAKSTS

Nr. 27.

1995. GADA 4. AUGUSTS

CENA 5 SANTĪMI

RUDZU MĒNESIS

Aiz logiem – augusts, kuru sauc arī par Labības un konkrēti Rudzu, un Pļaujas mēnesi. Katoļi šodien, tas ir 4. augustā, atzīmē Priesteru Jāņa Marijas Vineja, bet 5. augustā – V. J. Marijas Romas bazilikas iesvētīšanas gadadienu. Prāvesta Siksta II un viņa biedru mocekļu piemiņas diena ir 7. augusts, 8. veltīs priestera Dominika piemiņai, bet 10. augusts – diakonam un moceklim Laurencijam.

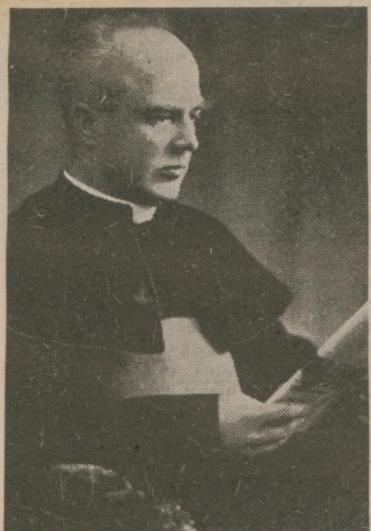
ZEMKOPJA KALENDĀRS.

Šodien un rit Meness ir Skorpiona zīmē, šodien arī pulksten 6.16 sākās tā pirmā fāze. Tad ik pa divām dienām «viesojas» Strēlnieka, Mežāža un Ūdensvīra zīmēs. Nedēļā no 6. līdz 16. augustam jāsēj rudzi un ziemas kvieši, Ceturtdien – Labrenča diena. Pirmkārt, pulksten 21:16 iestājas pilns Mēness, otrkārt – jāvāc sīpoli un jāplauj rudzi, jārok agrie kartupeļi. Kad Jēkabs ir iemējis pirmo auksto akmeni ūdeni, tad Labrencis jau met otru.

Sīpolu novākšana šoreiz izcelta

ipaši – tie ir dabas doti arstnieciski vērtīgi produkti kopā ar ķiplokiem, dzērveniem, brūklenēm, mellenēm, zemenēm, ērkšķogām, upenēm, irbenēm, pīlādžiem, mežrozišu pauaugļiem, vilkāboliem, ķirbjiem, citroniem, svāigām dārzeņu un augļu sulām, žāvētām plūmēm, riekstiņiem, Saulpuķu un ķirbju sēklām, mārruktiem, medu, ziedputekšņiem, bīšu maizi, abolu etiķi, jaunu pieneņu nātru, bēru un liepu lapu sulu, selerijām, pētersilēm, dillēm un citu, kuru novākšanas laiks tāpat kāt.

ĪVĀROJAMI DATI

5. augustā pyrms 35 godim (1892 – 1960) myra izcylais Latgolas gorgēgūs rokstu autors, volūdniks, dramaturs un filozofijas doktors, veiskups Pīters Strods nu Varaklōnim. Redigēja žurnalu «Zidūnis», sastādēja un izdevē «Svātā gora dōvona» (1933), «Katoļu ticeibas katehisms» (1934), «Kōpēc jōtic», «Sv. Augustins un sv. Akyvinas Toms», «Kas ir pasaule». Profesors P. Strods Rēzeknē 1922. godā izdevē «Latvīšu volūdas gramatiku latgalīšim», bet 1933. godā «Pareizraksteibas vōrdneicu», kas balstējōs uz jaunū latgaļu ortografiju.

Pyrms 10 godim – 7. augustā myra dzīdōtājs Tālis Matīss (1904 – 1985), un 9. augustā aprīt 65. godskorta nu kōra dirigenta un muzikas pedagoģa Rēzeknē Ulda Baloža dzimšanas (1930 – 1992).

GATAVOSIMIES 19. AUGUSTAM

19. augustā pulksten 15.00 Preiļu estrādē notiks labdarības akcija – koncerts, veltīts rajona kultūras nama atjaunošanai. Aicināti kolektivi no visas Latvijas un atsaucība ir pārsteidzoši liela.

Preiļu rajona kulūras nama kants ir 142301 Latvijas Unibankas Rāzna filiālē Preiļos, kods 310101461.

Visi preiļieši un rajona iedzīvotāji, nāciet uz šo labdarības koncertu, ar savu ikādātību atbalstīt mūs!

Uz tikšanos 19. augustā!

Elvīra Brovacka,
RKN direktore

SAVIENĪBAS LATVIJAS CELŠ

PROGRAMMA 6. SAEIMAI

pusīgi attīstīties.

«Latvijas celš» iestājas par cilvēka individuālo brīvību un spēju uzņemties atbildību par sevi un savu rīcību. Tas saskan ar mūsu tautas atzinu, ka cilvēks pats ir savas laimes kalējs. Tomēr brīvība un atbildība nav šķiramas viena no otras. Cilvēks kā tautas un valsts daļa ir morāli un materiāli atbildīgs par sevi, savu ģimeni un īpašumu, apkārtējo vidi un visu valsti.

Ikviena cilvēka atbildība par Latvijas valsti sākās ar atbildību par ģimeni. Sabiedrībā jānostiprina ģimeniskums, jāpalielina valsts palīdzība daudzībēnu ģimenēm.

Iglāicīgu un stabili cilvēka sociālo drošību var garantēt tikai sekmīga Latvijas attīstība un paša cilvēka gatavība uzņemties daļu atbildības par savu sociālo nodrošinājumu. Jāpabeidz darbs pie valsts garantētu apdrošināšanas un pensiju fondu veidošanas, kuros iemaksas izdara darba devēji, valsts un strādājošie. Jāpalīdina pensijas tiem, kuri daudzus gadus godprātīgi strādājuši Latvijai. Jāsāk atsevišķu iedzīvotāju grupu obligātā veselības apdrošināšana. Ievērojot latviešu nācijas un visu valsts iedzīvotāju iglāicīgās intereses, Latvija jāturpina veidot uz privātpašuma balstīta, sociāli

atbildīga brīvā tirgus saimniecība. Pārstrukturējot tautsaimniecību, galvenokārt jāorientējas uz enerģiju un materiālus taupošām, intelektuāli ietilpīgām nozarēm. Latvijas lauku attīstības pamats ir stiprās dažāda lieluma un speciālizācijas zemnieku saimniecības. Laukos jāsekmē īpašnieku kooperācija, jānosaka garantētas lauk-saimniecības produktu iepirkuma kvotas valsts pārtikas rezervei.

Izglītība ir viena no galvenajām mūsdienām sabiedrības vērtībām. «Latvijas celš» atzīst ikviena Latvijas iedzīvotāja tiesības iegūt viņa spējam un vēlmēm atbilstošu izglītību.

Saimnieciskajām reformām ir jānodrošina latviešu tautai iespēja dzīvot saskaņā ar savu dzīves uztveri, garīgajām vērtībām un izpratni par dzīves kvalitāti. «Latvijas celš» uzskata, ka būtiskas latviskas dzīves kvalitātes ir tautas tradīciju saglabāšana, pastāvīga saskarsme ar kultūras vērtībām, ekoloģiski tūra un sakārtota dzīves vide,

tuvība dabai, ciešas saiknes ar laukiem, kvalitātē centrēta saimniecība.

Sabiedrības garīgajā dzīvē veicināma latviešu tautai raksturīgo garīgo, to skaitā kristīgo, vērtību atjaunošana! Kultūrpolitikā īpaša uzmanība jāveltī latviešu valodas aizsardzībai, jāatbalsta tautas māksla un pašdarbība, jānodrošina vislabākie apstākļi ikvienu cilvēku individuālo kultūras prasību apmierināšanai. Arī turpmāk jāisteno un jāpilnveido nacionālo mazākumtautību kultūrautonomija.

Mūs vieno Saeimā, valdībā un pašvaldībās uzkrātā pieredze un atbildība par Latvijas attīstību. Mēs esam gatavi turpināt iesākto darbu un likt lietā visus mūsu spēkus un zināšanas. Mūsu kandidāti svarīgākajiem amatām valstī ir Anatolijs Gorbunovs, Māris Gailis un Jānis Adamsons. «Latvijas celš» atbalstīs Gunta Ulmaņa atkārtotu ievēlešanu valsts prezidenta amatā.

Valdis Birkavs

ATKAL SVĒTCEĻOJUMS UZ AGLONU

Pienācis augusts. Atkal mūsu zemē notiek rūpīga gatavošanās svētceļojumam uz Aglonu. Katru gadu augustā visa Latvija pārvērsās par svētceļojumu vietu, arī šogad grupas dosies uz Aglonu gandrīz no katras katoļu draudzes, lai 14. augustā sasniegstu galamērķi – Aglonu.

Cilvēka dvēseles dzīves pazinēji svētceļojumus ieteic visiem, kuri nopietni meklē dziļāku dzīves jēgu un saturu, kuri pārdzīvot spiesti izmisumu un bēdas, kuri nopietni meklē Dievu un paši labprāt vēlas garīgi atjaunoties.

Svētceļojumi ir tikpat veci, cik veca kristīgā ticība. Pirmajos gadsimtos galvenā svētceļojumu vieta bija Svetā Zeme. Šie ceļotāji apmeklēja vietas, saistītas ar Pestītāja dzīvi. Baznīca svēto vietu apmeklētājiem piešķira atlaidas. Daudzi grēcinieki, lai pienācīgi gandarītu par saviem grēkiem, kājām devās uz Svēto Zemi. Svētceļojumus veica gan atsevišķas personas, gan grupās. Vēlākos gadsimtos tos sāka rikot arī uz citurienu, apmeklējot svēto un mocekļu kapu vietas.

Vietas, kur Dievs labprāt uzklāusīja cilvēku lūgšanas, sevišķi apmeklēja slimie un visi, kas vēlējas no Dieva saņemt kādu zēlastību.

Lai svētceļojumi patiesi atnestu garīgu labumu, tie noteikti jāsaista ar lūgšanām, grēku sūdzi un Vissvētā Altāra Sakramenta pieņemi. Plašāk nozīmē ir visa cilvēka dzīve zemes virsū no šūpuļa līdz kapam.

Uz Aglonu aicināti visi – gan bēri un jaunieši, gan citu gadagājumu laudis kas patiesi meklē ceļu pie Dieva un ir gatavi dažādām pārgājiens grūtībām un priekam. Aicināti visu konfesiju laudis. Arī neticīgie.

Nāciet! Jūs noteikti sastapsiet savu tautības mīlestību, gūsiet alpūtu no ikdienas steigas un stresa, ieklausīties sevi. Aglonas Dievmāte jūs visus mīli gaida!

Prāvests Alberts Budže

«KULTIVĒSIM PRIECĪGA PRĀTA TIKUMU» -

šos vārdus teica Preiļu rajona kultūras darba entuziaste Monika Livdāne dažas dienas pēc tam, kad Riebiņu mužas vecā parkā lieklakājau laucē bija izskanējuši Annas un Saimīnieču dienai veltītie folkloras pasākumi, kuros piedalījās ap četriem simtiem dalībnieku, tajā skaitā tikpat pazīstami, sadziedājušies un sadancojušies kolektīvi ar bagātīgi pilocietiem pūriem un tradīciju tīnēm no Zvīrgzdenes (Ludzas rajons), Viļāniem

(Rēzeknes rajons) un Viļākas (Balvu rajons). Būtu bijis vairāk ciemiņu, taču līdzīgs pasākums tajā pašā dienā tika rīkots arī Krāslavā. Varbūt ka tomēr kādā vasara dienā vienā vietā vajadzētu sapulcīnāt visas Latgales folkloristus, lai mēs redzētu, cik tad ir isto kalpotāju priecīga prāta tikumam.

Ideja pār šo svētku sarīkošanu bija nākusi no rajona centra, bet tās praktiskā īstenotāja bija Riebiņu pagasta padomes priekšsēdētāja Anna

Daugavvanaga. Kā jau saimnieci un citām Annām, viņas viešnām, pienākās, ūsis, tautu tērpos saposūšas saimnieces, gājenam pa priekšu veda drošķis. Pajūgiem sekoja dalībnieki, nesot savu kolektīvu atšķirības zīmes. Gan viņu kolonnu noformējums un tēri, gāsi priecīgais noskanojums bija viens no skaistākajiem momentiem svētku norisē, un dalībnieki bija patiesīm sarūgtināti, kā šāda goda reizē viņus nav centusies «iemūžināt»

PIEMINEKLIS UN MODELIS

«Latgales Māras» trešais piemineklis Rēzeknē 13. augustā svin trešo gada dienu. Atklāšanas brīdī te vienosās arī tās jaunavas modelis, kas izveidotā par centrālo figūru.

Nebaši vai okeāns, bet cita vide un citas normas izraisa savādāku pieejumu, ja ne uzskatus.

Visā demokrātiskā pasaule (mēs zinām, ka Latvija tikai sāk mosties), ir vairākas gramatikas un pareizrakstības vārdnīcas. Tās mazliet nesakrīt. Mēs te saredzam skaistumu, tāpat kā glezniecību. Praktiskumu kā medicīnā vai Latgales viesnīcas arhitektūrā. Un brīvību – kā jūsu, tā manā personīgā dzīvē. Tas iepriekš attiecas uz zinātni. Elemtārā gramatika pastāv už vienskaņliniekim. Pēc tās, ir tikai viens ūdens. Zinātnieki to ignorē, runājot par saldiem un sāls ūdeņiem. Turgenevam ir grāmata «Pavasara ūdeņi», V. Bērziņas-Baltīnas gramatika saka, ka arī siers vār būt daudzskaitlī, izsakot dažādas šķirnes (62. lappe). Angļiem vārds «zīvs» ir vienskaņlinieks, ko tukšie filologi stingri ievēro. Bet zoologi un teoloģi to ignorē un lieto daudzskaitlī, lai to nepārprastu. Tas ir galvenais. Tas pats ir ar mums.

Es precīzi pusotras dienas skaidroju vislielākā humanitāro zinātņu bibliotēkā pasaule, ēdu brokastis un pusdienas un debatēju ar starptautiski pazīstamiem lingvistiem, vārdu Jeruzāleme. Protams, tas nav ebreju vārds. Pilsēta eksistēja sen pirms ūžu okupācijas. Es esmu tas, kas sv. Misas laikā altāra telpā lasu apus-

NEBA OKEĀNS MŪS ŠĶIR

tuļu darbus. Es to lasu no Latvijā izdotā Lekcionārija, ko pārvalkojis arch. Pujats, viņš lieto «Jeruzāleme». Man ir latv. luterānu Bībele, kur lieto «Jeruzāleme». Bet tur vairs nav ne jēru, ne zāles. Katrā latv. gramatika saka ka īpašārdi jāraksta un jāizrunā tā, kā to daria oriģinālā. Bet kad itāliem bija Dante, spāniem Servantess un angļiem Šekspīrs, neviens latvietis neprata ne lasīt, ne rakstīt. Un tūlīt pēc mūsu neatkarības mums nebija un tagad nav ne zinātnieku, ne materiāla tā noskaidrošanai. Iemesls: naudas trūkums. Tālab īpašārdus burtiski raksta uz dullo. Izpētot akadu, persiešu, ēģiptiešu, sīriešu u. c. pareizrakstību, es nolēmu lietot «Jeruzāleme». Zinātnieki tas ir vienīgais pareizais. Es negribu to uzspiest. Bet es to uzskatu par savām tiesībām un pienākumu parādīt, kas ir pareizi. Nevienam nav jāseko. Zinātnieki grāmatā tas ir atlauts. Bet arī izdevējam ir tiesības, jums jāņem vērā, kā uz to valde un lasītāji reagē.

Paldievs par asūtīto avīzi. Nezinu, kur viņi dabūja manu rakstu. Varbūt pārnēma no kāda trimdas izdevuma. Tas ir vienalga. Bet man diktī nepatīk, ka redaktoram ir baiga krievu tendence. Tā nav jūsu

vaina. Nav ne mazākā filoloģiskā attaisnojuma no grieķu vārda «Kazancakis» izveidot krievu «Kazankis». Tā nav iespieduma klūda, jo atkārtotas vairākas reizes. Tas ir, kas man kremt.

Krievi vai boļševiki daudz ko uzspieda. Tur nekā nevarēja darīt. Es nodzīvju vienu gadu zem viņu režīma. Bet tas ir cauri. Es neprasiju jums pārveidot valodu. Mans raksts bija domāts LU filoloģijas profiem padomāt, vai tik nevarētu atmetēt analīsbēta Stalīna uzspiestos norādījumus un to daļu piemērot Endzelīna gramatikai. Galu galā latviešiem vajadzīga latviešu valoda, ne krievišķa. Diemžēl, viens no mūsu redaktoriem saņēma vēsti, ka Latvijā plāno sagatavot pareizrakstības vārdnīcu, kas būs vēl vairāk piemērota krievu pareizrakstībai un gramatikai. Tā ir tragedija. Tad kāpēc bija jāatdalās no Krievijas??

Es saprotu jūsu situāciju. Liekas, ka jūs nevarat izpalipti man un dzīmtenes politiku strāvai. Lūdzu saliekait manas grāmatas tādā «pareizrakstībā» vai «aplāmrakstībā», kā to vajadzība prasa. Tikai būtu labi, ja vienu un to pašu īpašvārdu nerakstītu vairākos vei-

LTS, kaut gan citām, reizēm ne tik nopietnām un jaukām, laiku un vietu atrod.

Ja nebūtu publikas, spēlētu, dziedātu un dancotu sev pašiem par prieku, – sacīja M. Livdāne.

Tomēr tas nebija vajadzīgs, jo publika bija. Tautas gara mantu saglabāšanas un kopšanas pasākumi heiet mazumā. Kolektīvu skaits vairojies, kopīgi kopu saimes papildina jaunā ceturta paudzē, kā piemēram, rajonā pazīstamās teicējas un dziedātājas Annas Kažas mazmēliņš Jānis un citi.

No Preiļu puses kolektīviem piedalījās 12, tājā skaitā tikko atsācis darboties ansamblis no Arendoles, kura dalībnieki bija lūguši pat pārcelt kapu svētkus, jo arī tajos piedalās ar dziesmām, Pēleču pagasta bērnu ansamblis un labi pazīstamais «Ceiruleit» no Livāniem, divas spēcīgākās kapelas – «Jūlijs» un «Klaidoji». Pasākumu ar saviem darinājumiem kuplināja galdniks amatnieks S. Geida, klūdzīni pinējās V. Bindare, tautas studija «Dubna» bija klāt ar skaistajiem aušanas brīnumiem. A. Rancāns

RADOŠA DARBA VIENOTI

par ikdienas ēsmu virs bezkrāsaina bezdibena. Cīnas virpūl tie saplūst kamolzībenīm līdzīgā tēlā ugunsblāvā masā. Brīvie, priekšplāna kontrastā planējošie, pāri lidojošie vai vēl ilgojās diplomātijā uzvarētājiem (varbūt zaudētājiem), vai tikai domā par pašizglābšanos? Maza ilustrācija izteles amplitūdā vai daudz dzīlakas izjūtas skatītāji, protams, atkarīgas no tās eejiskā noskaņām. Gleznas lielo savstarpējo attiecību koloristiska vērtības labvēlgā pārdzīvojumā risināt studente vienkārši pietrūcis laiks, ne talanta.

Diplomdarba vienotās kompozīcijas trīs daļas izjūtu straumes aicīna apzināt sevi un mūžību.

Neskatoties uz maizes darba slodzi, skolotāji no Gulbenes, Gaigalavas, Livāniem, Kārsavas, Krustpils, Vecpiebalgas, Rēzeknes rajona un pilšētās apzināti meklē sevi maksā. Tas viņiem lieliski sekਮējās.

Profesora O. Zvejsalnieka vadītie diplomi (recenzē prof. J. Jurjāns) J. Antonova, I. Goveika, I. Strause, Ž. Liedskalniņa, M. Žačevska

mākslinieka karjeru sāk ar akadēmijā iegūto zināšanu apliecināšanu. Kluso dabu kompozīcijas glezno temperamenti, ar vadītās, apvaldītās otas aprēputās apgleznotā audekla virsma faktūru. Gleznas koptēla emocionālais pačēlums, piesātināto tonu kvalitātes dimensiju niansētā patēsība rada latviešu glezniecības novatoriskajām tradīcijām atbilstošus diplomdarbus.

Pieredzē, garīgā realitātē mākslas

veidu struktūras

pat

tendencīzās, sekundārās situācijās var būt saucejs, modinātājs, atrībejs.

S. Vilčukas diplomglezne «Putni»

viendabīgās sižeta interpretācijas

izskan

alegoriski. Putni ārpus

reglementa attiecībā bez neatkarības

atkām,

neizsakāma dzīves prieka un

solījuma piepildījuma, isredzīgi cīnās

meklējumos. G. Kozlovsks mērķiešīgi konstruē un materiālā realizē formās meistarīgu, suverenu atpūtas mēbelu komplektu (dip. vad. A. Evalds).

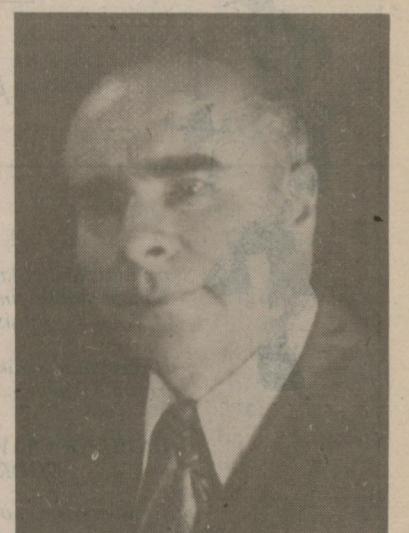
Jaunības iejūsmā K. Poikāns kokā griež palielu Pestītāja tēlu krucifiksam (dip. vad. mag. A. Rancāns). Tā kopforms plastiskajā siluetā negribīgi paliek agrāk piekoptos priekšstatos.

Novādā pazīstamais metālmākslinieks N. Kudiņš izceļās kā teorētiskajā tā praktiskajā diplomdarbā ar erudīciju un amata prasmī. Nefilozofē – vai pēc gadsimta būs tam vērtība, ko tagad darām – droši, sidrabotā metāla vilkšanas tehnikā augstvērtīgā izpildījumā eksponē bazīnās trauku grupu (dip. vad. V. Zariņš, recenzents J. Brands). Atbilstoši altāra trauku formai un funkcijai no ziloņaula un degunradža kaula profesionāli izstrādā dekoratīvus akcentus.

Bakalaura teorētiskajos diplomdarbos novada kultūrvēsturei un sabiedrībai nozīmīgas ir tēmas: «Mācību programma vizuālajā mākslā» (I. Strause, dip. vad. L. Puplovska), «Osvalds Zvejsalnieks dzīvē un mākslā» (J. Antonova, dip. vad. A. Osmanis), «Muižnieku Riku celtās bazīnās Latgalē 18. gs.» (S. Viļčuka, dip. vad. O. Spārītis), «Jezuītu ordenis un sakrāla māksla Latvijā» (K. Poikāns, dip. vad. O. Spārītis), «Antona Rancāna dzīve un daiļrade» (G. Kozlovsks, dip. vad. I. Viļčuka) un citas. Tās atzinīgi vērtē republikā populārā mākslas zinātnieku doc. I. Viļčuka.

Ar savu radošo darbu, skolotāja personību (ko apliecinā mākslas bakalaurea diploms) jaunu laiku nesot, LMA Rēzeknes filiāles 19 absolventi iejet tautas izglītības druvā veidot mākslas nepieciešamības izpratni.

Peteris Gleizdāns

kriminālitatēm u. c. var atrast augstu kvalitāti. Tāpēc es ieteiktu jums sūtīt šurp tikai vērtīgas grāmatas, jo pretējā gadījumā cilvēki negrib ne lasīt, ne par tām maksāt. Un jūsu pasta izdevumi vien ir augsti.

Es nekad neprasiju, vai cilvēki izpērk manas grāmatas. Varbūt jūs tās iemetat atrkritumos kā makulātūru. Jūs labi zināt, ka es negribu honorāru un to noraidītu. Mēs visi to saprotam. Bet man derdz romāns «Ar nāvi uz tu.»

Nobeigums 4. lpp.

Pēteris Zeile

VAI RAINIS NEVĒRSĀS PRET KRIEVU IMPERIĀLISMU?

«Zemtura» 30. jūnija numurā no 1989. gada no «Tāvu zemes kalendāra» pārpublicēts prof. Alekša Rubula (ASV) raksts «Kontraversālais Rainis». Kopš raksta pirmspublicējuma minētajā kalendārā pagājuši seši gadi un, acīmredzamā, autors nav mainījis savu viedokli par Raini, kurš višķ raksta tekstā un kontekstā atklājas tikai no negatīvās pusēs – kā varas un valdīšanas kāra persona, kā ateists, bezdievis un alloteisma piekritējs, kā vulgāru dzējolū autors par korporācijām, kā tāds, kas Latvijas brīvvalsts laikā tiecās uz Maskavu, cenšoties «apmesties tur uz pastāvīgu dzīvi».

Jā, Rainim bija ne mazums pretrunu un tās arī esmu parādījis plašākā apcerē «Raina garais ceļš uz Latvijas valsti» («Brīvība», 1994. 3. – 5. nr.). Taču nevar absolūti izteikt, vai rakstniekiem būt kādas krīslīgas konfesijas pierīgam, dievītūm vai ateistam, kā tas ir Raina gadījumā. Un nacionālās mitoloģijas izmantošanu daiļradē, kā to durijs Rainis (arī citi latviešu rakstnieki), literātūras profesoram nu gan nevajadzētu devēt par «latviešu literatūras piesārņošanu».

un «tautas indēšanu» ar bezdievību.

Taču lai nu tas paliek, kā saka, tāz rakstītāja «stingro uzskatu» nosacītās sirdsapzinās. Detaлизētāk gribu pievērsties kādai citai rakstā atrodamai tēzei: «Mūsu dzējnieks (t. i. Rainis) nekad un nekur nevērsās pret krievu imperiālismu». Tā strikti apgalvo prof. A. Rubulis. Tas nu gan galīgi nav tiesa, to noraidīts katrs ģimnāzists, kurš kaut cik iepazīnis Raini. Jājaujā, pret ko tad Rainis cīnījās 1905. gada revolūcijā, ja ne pret krievu imperiālisma varu Latviju un vācu baroniem? Kā vārdā vīnš kļuva par vienu no šīs revolūcijas idejiskajiem vadītājiem, sēdēja Panevezās, Liepājas un Rīgas cietumos? Vai gan, milēdams impēriko cara varu, vīnš kopā ar Aspaziju bēga uz Šveici un emigrācijā pavadīja gandrīz piecpadsmit gadus? Labi zinot, ka nāvīgākais inādnieks vīnu nesaudzētu, ja iedomātos atgriezties. Pat Šveicē Rainis ilgu laiku dzīvoja ar svešo Nagliņa uzvārdu, zinādams, ka šīs vītgais krievu imperiālisms arī tur vīnu varētu sagaidīti no Krievijas, ja tā pastāv kā stipra totalitāra valsts. Šīs motīvs, kā atzīmējām iepriekš, jau ieskanējās «Daugavā».

«Nevienam sociālistam un demokrātam neiekrit prātā, ka stipra un tautu apspiedēja Krievija būs reakcionāra un draudēs Eiropai. Der tīk... nestipra un no tautību federi» (19. 07. 1919.). Savā pēdējā sacerējumā «Rīgas

Latvijas neatkarības idejas, Rainis skaidri izsaka savu attieksmi kā pret krievu, tā vācu varu:

«Mēs negribam kalpot ne austrumam, Mēs negribam kalpot ne rietumiem, I Jāni, i Mīkeli turam mēs svešus, Tie kungi mums nebūs, mēs iztiksim bebus.»

Rainis savā publicistikā vairākkārt vērsies pret Krievijas impērijas pārkrievōšanas politiku Latviju, bet pašu krievu imperiālisma nepievilcīgo bītbū atklājis savā 20. gados uzrakstītā dramatiskajā darbā «Rīgas raganā». Šajā sakarā atlaušos sniegt nelielu fragmentu no savas apceres «Raina garais ceļš uz Latvijas valsti» manuscripta nepublicētās dalas.

«20. gados Raina uzskatos un dailradē parādīs dažas jaunas iezīmes. Ja agrāk Rainis uzskatīja, ka latviešu tautai briesmas draud galvenokārt no Vācijas, tad jaunākie notikumi parādīja, ka ne mazāki draudi sagaidīmi no Krievijas, ja tā pastāv kā stipra totalitāra valsts. Šīs motīvs, kā atzīmējām iepriekš, jau ieskanējās «Daugavā».

«Nevienam sociālistam un demokrātam neiekrit prātā, ka stipra un tautu apspiedēja Krievija būs reakcionāra un draudēs Eiropai. Der tīk... nestipra un no tautību federi» (19. 07. 1919.). Savā pēdējā sacerējumā «Rīgas

račana» Rainis izsaka gaišredzīgu pareigojumu par briesmām, kas Latvijai draud no Krievijas. Tājā pausts Lāčplēša gara stiprus, aizstāvot savu tautu no Austrumu pūķa. Rainis noteikti un principiāli oponē koncepcijai par «labajiem» un «sliktajiem» krievu cariem. Neviens no krievu cariem Latvijai nav nesis brīvību un laimi. Tāpēc Latvijai nav ko cerēt uz kādiem «labiem» un «humānēm» krievu cariem. Vēl pastāvot senlatviešu brīvajām ciltīm, tie lauzušies cauri Tālavai un pa Daugavu uz Baltijas jūras piekrastī, bet to nav varējuši aizsniegt zemgalu, latgaļu un lībiešu enerģiskā pretpara dēļ.

Izslavēto reformatoru Pēteri I «Rīgas raganā» Rainis rāda visā objektīvajā patiesīgumā (kaut arī vēsturiskā leikā balstoties). Rāda kā iekarotāju, kurš celā uz savu politisko mērķu piepildī balstās uz viltu, intrigām, nodevību un nežēlīgu teroru. Tas izpaužas arī cīņā pret zviedriem, iekarojot Rīgu. Ne velti Stalins tik augstu vērtēja Pēteri I, uzskatīja to (līdzās Ivanam Bargajam) par sevis cienīgu priekšteci, kas tīk nežēlīgi izteiknājās ar saviem pretiniekiem, un caur Baltiju, caur Latvijas dzīvo miesu izcirta «logu uz Eiropu». Stalins šo cara veikumu otrreiz atkārtoja 1940. gadā, sēdams Baltijā postu un nāvi, un šajā zinātālā pārspīlēdam savu impēriko priekšteci.

Rainis pauž domu, ka latviešu tauta nekad nevar būt laimīga, atrasdamās varaskāro un vītgāo austrumu tirānu jūgā. Vēsture pilnībā apliecinājusi šo gaišredzīgo tautas dzējnieka domu.

Tādējādi, augšminētais noraida faktos nedibināto apgalvojumu, ka Rainis «nekad un nekur (pasvītr. mans – P. Z.) nevērsās pret krievu imperiālismu».

V. LŌČA LATGALĪŠU RAKSTNĪCEIBAS MUZEJS

Fondu pamatā:

«J. Cybulska izdevnīceibas», «V. Lōča izdevnīceibas» grāmota, rokstū kriju, avīzi, žurnālu kolekcija, «V. Lōča izdevnīceibas» un «Latgalu izdevnīceibas» arhīvs nu «Latgalu sātas» Ministerē, materiāli par latgalīšu rakstnīceibu un rakstnīkām, savukāt no dažādām personiskajām arhīvām, kā arī antikvariatās.

Eksposīcijas pirmā körta «Vladislavs Lōcs un jō izdevnīceiba» atklāta 1995. gada 22. majā

Pilcines sōkumškolā – Rēzeknes rajona Dricānu pogosta Pilcīnē.

Paradāts eksposīcijas turpīnōjums:

– latgalīšu rakstnīceiba pyrmōs Latvijas republikas laikā,

– latgalīšu rakstnīki padūmu apstöklūs.

Muzejs meklej sekojūšus izdavumus:

L. Latkovska tulkošū Cicerona «De Republica», 1939.,

B. Brežgo «Latgalas zemnīki kriju dzīm-

byušanas laikā», 1940.,

«Tāvu zemes kalendars 1942. godam»,

N. Neiķiņš «Myura kolns», 1943.,

Madsolas Jōns «Ausmas zeme», 1944.,

M. Skuja «Naziņā», 1944.,

L. Klidzejs «Zemes ceļu satiksme nūteikumi», rotāts,

J. Postiljons «Chrestomatisa latina», rotāts,

J. Rancāns «Klusōs nedeljās divklopījumi un Krusta cīšanu rīt.», žurn. «Jersika», 1948.,

žurn. «Albāsis», 1948., mōc. grām. «Brush up your English», 1948.,

L. Latkovska saraksteitīs volūdu mōceibū grāmotos,

J. Leja latvišu volūdas mōceibū grāmotas,

A. Bīlmanis «Muns ceļš uz Romas bazne-

icu»,

A. Urbšs «Svāto Otona dzīve un myusu pīnōkumi».

J. Silķāns «Fabuleņas», 1955., u. c.

Tāpat laipni līyugls pīdōvāt arī cītas grāmotas, kuri arī viss spējams ar latgalīšu literatūru un rakstnīkām saistītus materiālus: vēstures, dokumentus, mōkslas dorbus, fotogrāfijas, pīmīnas lītas utt.

• Muzeja adrese:

Pilcīnes sōkumškolā, Rēzeknes raj. Drycānu pog. Pilcīnē, tel. 59102.,

kai arī P. Lōčam Rēzeknē, Purvū ielā 3, tel. d.

25239, LV-4600, voi. I. Salcevičai Rīgā, Andromedas galvē 1 – 24, LV-1082,

tel. m. 572729.

NEBA OKEĀNS MŪS ŠĶIR

Tā nav tikai dzimtenes, bet arī svešatnes latviešu slimība visu pārveidot pēc saviem uzskatiem. Es nezinu, kāpēc tas radies. Amerikā tas pastāv tagad. Lūdzu saprotiet, ka es nevērtēju trimdiniekus augstāk. Vēl nesen es centos iestāstīt vienam redaktoram, ka stāstāmā izteiksmē galotne ir «āt» (jūs darāt, jūs rakstāt), bet pavēles formā «iet» (darēt, rakstīt). Viņš atbildēja, ka es nezinu latviešu gramatiku. Latvijas demokratijas gados bija 24 partijas, bet vēlēšanās – 33. Tas nozīmē, ka gandrīz katram no mums ir sava nelokāms uzskats, neatkarīgs no laika, logikas un vietas. Fakti to neiespāido. Tā nu mans pirmais romāns «Ar nāvi uz tu» izdevējs patvarīgi izvaroja mana manuscripta gramatiku, kamēr otrs (ne pats, bet vīna redaktori, burtliči vai korektori) boļševizēja dažus vārdus kā, piemēram, rakstot «kremlis, stājinēglis, sarkanarmija» u. c. ar lielu sākumburtu. Lasītāji domā, ka es to izdarīju. Vairāki man atrakstīja un pārmeta manu komunistiskā noslieci. Tas man nepatīk.

Amerikā ir cita sistēma. Es nesaku, ka labākā. Viena diena slimīcā, tikai par gultu un pārtiku, maksā 900-1200 dolāru. Ja šeit nesamaksā par dzīvokli vai apkuri, izmet uz ielas ar visām mantām. Cīkāgā ir 35000-40000 bezpārīmnieku. Katoļu un Pestišanas armijas patversmes cenas uzņemt visus, kas nav iespējams. Ziemā katru dienu nosalst vārāki cilvēki, gulot uz ielām. Es to negribu. Gribu paturēt 20.000 – 25.000 dolāru katram gadījumam. Bet ja jūs finansiāli varat atlaudties izdot «Ar nāvi uz tu» pēc latviešu gramatikas normām, es gatavs to

atbalstīt ar 250 dolāriem. Tas ir viss, ko es varu atlaudties. Man tiešām ir kauns no abiem izdevumiem.

Es zinu, ka es sajaucu jūsu galvu.

Ar visu labu

A. Rubulis

P. S. Vai jūsu amats prasa publicēt Breidaka grāmatu? Latgalei tā ir vajadzīga tāpat, kā dabūt ar bomi pa galvu.

JA VOLŪDU VĒL LĪTOJ TAUTA...

Zynōtnisku un nazynōtnisku atziņu, pōrlīceibū i veidīklu polemikā par latgalīšu (latgalīšu), jeb kai V. Vonogs roksta – latvīšu rokstu volūdu, grybu saceit, lyuk, kū:

Volūda vysupyrma ir tōs tautas monts, kura jū runoj, i tik tūlaik pasaūla zynōtnes i kulturvēstures monts. I sys monts navar byut izsvērums tik ar vīnas vērteibas svoru kausim.

Nazynu i navaru pasaceit, kaida polemika beja pyrms 1929. g. Ortografijas pīnymšonās. Zynu tik tū, ka polemika beja, i Latgolas Tautas universitates padūmes vadeitōjs Aleksandrs Sylovs pīdōvāja jaunus nūteikumus, rakstēja tōlaika latgalīšu presē. Es naasu spejēgs sprīst ari par tū, cik tōli gōja uz prišku, voj atsakōpe atpakaļ tryndas volūdniki J. Lejs i M. Bukšs. Es zynu tik tū (1969. g. i vīlōk S. Seijs sovōs vēstulēs ar mani rakstēja, ka jys sovā ortografijā izdora dažas izmaiņas, jo volūda atteisteibā nikod nastōv uz vītas.), ka pēckara latgalu volūdas pazinēji S. Seijs i B. Spūls ir gōjuš tōlōk par 1929. g. ortografiju. A nu 1969. g. vel ir pagōjušs gondreiz treisdesmit godu, kas lōvuš latgalīšu volūdnīkim uzzynt vēl daudzi jaunu latgalu volūdas gramatiskūs līkumeibū. Tod kōdēl naļaut jīm atklōti i patīsi skaidri pasaceit sovai tautai tū, kū zyna...

Es uzskotu, ka jaunō ortografija ir jōpīnam, uzklaušūt tūs volūdnīkus, kuri latgalu (latgalīšu) rokstu volūdu atzeist par pastōveigu Baltu volūdu grupā. Tūlaik byus tai, kai vēsturiski volūda ir atsaeisteibūs, a na kai mes vīns – utrās grybam, jeb, kai vīnu voj utru izlūksni ir pīrakstējuš studenti. Jaunō latgalu volūdas ortografija ir jōpīnam ar steigu. Es tycu, ka jei ir gotova, tik vijn tōs vaines, ka vacōs školas lauds dūmoj, kai ar tū tiks apgōzta 1929. g. P. Strods ortografija. A tīs tok navar nūtīkt. Byus its uz prišku, kū tok nūvelēja pats P. Strods. Uo, ie, y, kai ari lauztū skāpu apzeimōšona ir napīcīšameiba, kū dīkēj šūdīnes dzīve, kod nīvīns latgalīši jou dīvejas paāudzes nav mōcāts rakstīt sovā dzīmtajā mōtes volūdā.

I vēl kas. Cikom nav patīsi eistās latgalu, jeb latgalīšu, jeb latvīšu rokstu volūdas ortografijas, tikom es nikai navar pīsasēst i rakstīt garū stōstu voj romanu. A voj tys nav zaudējums, pasokit? I tū tai soka na vīn es vīns.

Ontons Slišāns

KĀPĒC
DARĪJUMU CILVĒKI
UZTIČAS
UNIBĀNKAI?

TĀPĒC,
KA VINĀMI IR
APNIKUŠI FINANSU
EKSPERIMENTI.

Starptautiskā audīta rezultāti apliecinā, ka bankas stabīlā finansu politika ir sevi attaisnojusi.

Unibankā ir lielākais pašu kapitāls un pirmsnodokļu peļņa Latvijas banku vidū.

**UNIBANKA SAVIEM KLIENTIEM
NODROŠINA:**

- ātrus un precīzus norēķinus latos un valūtā